

Колот А. М. Соціально-трудова реальність – ххі: філософія становлення, можливостей та викликів / А. М. Колот // Економіка України. – 2021. – № 2. – С. 3-31.

Аргументацією актуальності теми статті є відсутність системних, міждисциплінарних досліджень сучасних трансформацій складного світу праці та зайнятості, які формують нову соціально-трудова реальність. Квінтесенція статті – наукове пояснення філософії становлення соціально-трудова реальності – ХХІ, ядром якої є інститут “Праця 4.0” як відповідь на виклики технологічного укладу «Індустрія 4.0».

Досліджено нові грані праці та зайнятості перших десятиліть ХХІ ст., розкрито прирощення знань у цій сфері шляхом з’ясування сутності породжених коронакризою змін та їх наслідків для соціально-трудова платформи “Праця 4.0”. Виявлено й обґрунтовано детермінанти становлення соціально-трудова реальності – ХХІ. Доведено необхідність переосмислення перспектив соціально-трудова розвитку в контексті демографічних зрушень, аргументовано зиски і втрати за настання “кінця праці” в класичному її розумінні, виокремлено зміни в соціально-трудова сфері за становлення нового феномену – постглобальної економіки.

Розкрито змістові компоненти моделі «Праця 4.0». Зроблено акцент на необхідності імплементації змішаних (нестандартних) регламентів трудова діяльності в умовах обмежень, пов’язаних з пандемією COVID-19, що дозволить посилити соціоекономічну безпеку на всіх рівнях і гармонізувати відносини між усіма суб’єктами ринку праці. Досліджено взаємозв’язок і взаємообумовленість двох інститутів, що формуються під час коронавірусної кризи. Окреслено пріоритетні напрями подальшого розвитку науки про працю. Дослідження сфокусоване на розумінні філософії соціально-трудова поступу та формуванні сучасного на соціально-трудова «полі» – “Праця 4.0” і економіка нестандартної зайнятості (гіг-економіка). Обґрунтовано необхідність зміни теоретичного, філософського розуміння демоекономічної, техніко-технологічної, епідеміологічної та соціально-трудова дійсності. Доведено нагальність зміни векторів соціально-економічної політики за настання світогляду, економічної та соціальної культури нової – цифрової – постіндустріальної доби.

Наведена наукова аргументація філософії сучасних трансформацій соціально-трудова сфери слугуватиме науковим базисом для подальшої розробки «дорожньої карти» її розвитку на засадах людиноцентричності.

Васильців Т. Г. Стратегічні імперативи державної політики протидії гібридним загрозам і забезпечення економічної безпеки України / Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, В. І. Волошин // Економіка України. – 2021. – № 2. – С. 32-51.

Процеси глобалізації, прояви зовнішньої військової, політичної, економічної агресії відносно України призвели до формування і посилення деструктивного впливу гібридних загроз, які зумовили розгортання негативної ланцюгової реакції загострення дисбалансів у економічній системі країни. За таких умов актуалізувалася проблема розробки стратегічних і тактичних засад формування та реалізації державної політики протидії гібридним загрозам задля забезпечення економічної безпеки держави.

Метою дослідження є визначення стратегічних імперативів державної політики протидії гібридним загрозам і забезпечення економічної безпеки України. Узагальнено теоретико-методологічні аспекти поширення гібридних загроз, визначено його рівень і напрями в економіці України, обґрунтовано пріоритетні сфери, завдання та інструменти державної політики протидії гібридним загрозам і забезпечення її економічної безпеки.

Ідентифіковано напрями поширення та сукупність гібридних загроз економічній безпеці на сучасному етапі соціально-економічного розвитку України. Розроблено базові положення Концепції протидії гібридним загрозам економічній безпеці України.

Зроблено висновок, що проблема гібридних загроз стала особливо актуальною для України після обрання проєвропейського напрямку розвитку та отримання у відповідь з боку РФ анексії Криму, військової, а за нею й політичної та економічної агресії на території Донбасу. Економіка України і надалі піддається значному впливу у вигляді гібридних загроз, які зумовлюють розгортання негативної реакції дисбалансування політичної та соціально-економічної систем. Наростаючі процеси глобальної інтеграції вимагають застосування нових підходів до формування якісної та ефективної державної політики протидії гібридним загрозам.

Заблудська І. В. Методичні підходи щодо ідентифікації об’єднаних територіальних громад / І. В. Заблудська, С. І. Гречана // Економіка України. – 2021. – № 2. – С. 52-62.

Досліджено роль у забезпеченні розвитку території ідентифікації об’єднаних територіальних громад, яка полягає у встановленні схожості та відмінностей конкретної ОТГ, що відображають її

унікальність. Зазначено, що результати ідентифікації є джерелом формування стратегічних і оперативних цілей при розробці чи оновленні стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ, основою для створення позитивного іміджу і подальшого просування громади. Констатовано низьку затребуваність процедури ідентифікації ОТГ з боку органів місцевого самоврядування та відсутність відповідного організаційно-методичного контенту для її проведення.

Запропоновано методичні підходи щодо ідентифікації ОТГ на основі уніфікованої адаптивної системи критеріїв. Результатом їх застосування має бути створення ідентифікаційного профілю громади, який відображає основні складові її унікальності та дозволяє динамічно оцінювати фактичні чи прогнозовані результати реалізації стратегії її розвитку, сприяючи їх подальшій успішній розбудові. Визначено етапи проведення ідентифікації об'єднаної територіальної громади, розкрито алгоритми здійснення їх основних процедур. Сформовано відкриту систему критеріїв ідентифікації об'єднаних територіальних громад, яка містить просторово-адміністративну, фінансово-бюджетну, соціальну та особливу складові. Наголошено, що остання група критеріїв визначає адаптивність системи, дозволяючи експертам додавати певні критерії, що відображають специфіку життєдіяльності громад відповідного регіону.

На основі запропонованих методичних рекомендацій побудовано поточний ідентифікаційний профіль Білокуракинської ОТГ і в середньостроковій перспективі – її improve-ідентифікаційний профіль. Особливу складову сформував такий критерій, як «віддаленість ОТГ від лінії розмежування», який актуальний для Донецької та Луганської областей. Порівняння поточного та improve-ідентифікаційного профілів дозволило говорити про можливість отримання позитивного результату від реалізації стратегії розвитку ОТГ за базового сценарію, однак відзначено його недостатню ефективність. Запропоновано внесення певних коректив до затверджених програм розвитку громади, а також ініціювання нових проєктів у відповідності з визначеними проблемними питаннями.

Устименко В. А. Економічна ефективність правових норм та її оцінка через призму принципу верховенства права (на прикладі податкового законодавства) / В. А. Устименко, Р. А. Джабраїлов // Економіка України. – 2021. – № 2. – С. 63-74.

Відзначено, що важливою якістю правового регулювання має виступати ефективність обраних державою методу і засобу сприяння досягненню запланованого соціально-економічного результату. Попри те що на законодавчому рівні вияв дістали окремі засади нормопроектної роботи (зокрема, на прикладі законодавства у сфері регуляторної політики), триває практика ухвалення нормативно-правових актів, ефективність яких залишається сумнівною. Однією з причин такого стану правового регулювання суспільних відносин можна назвати неналежне врахування, а часом свідоме ігнорування теоретико-прикладних конструкцій, що були обґрунтовані в межах правової та економічної науки. У підсумку це призводить до утвердження в певній сфері суспільних відносин несправедливого порядку, що ставить під загрозу подальший сталий розвиток держави.

З огляду на це, увагу сконцентровано на дефектах втілення правових принципів, передусім принципу верховенства права, у сферу правового регулювання економічних відносин, що спричиняє виникнення уявної ефективності відповідних правових актів. Доведено, що про ефективність правового регулювання суспільних відносин свідчитиме не тільки показник досягнення правовою нормою очікуваного результату за рахунок мінімально необхідних витрат ресурсів суб'єктів господарювання, громадян і держави (тобто економічний критерій), але й ступінь відповідності такої правової норми принципу верховенства права, що дозволить говорити про сприяння утвердженню правовим актом ідеології справедливості. На основі аналізу окремих прикладів із законотворчої практики у сфері оподаткування встановлено, що прийняття нормативно-правових актів у супереч принципам верховенства права призвело до спрямування податкової політики на досягнення соціально-економічних результатів, які суперечать принципам податкової політики як виду економічної політики і засадам соціальної політики держави у частині перерозподілу доходів, викладеним у документах стратегічного характеру.

Жук П. В. Оцінка екологічної безпеки як складової якості життя у транскордонних субрегіонах / П. В. Жук // Економіка України. – 2021. – № 2. – С. 75-88.

Узагальнено результати опрацювань наявних теоретико-аналітичних матеріалів щодо вимірювання якості життя, виявлено їх спрямованість переважно на оцінювання якості життя на макрорівні для міжнародних порівнянь. Обґрунтовано й запропоновано методичні прийоми з оцінювання екологічної безпеки як складової якості життя на рівні адміністративних субрегіонів

сусідніх країн: суб'єктивного оцінювання на основі соціологічного дослідження із застосуванням анкетування та об'єктивного оцінювання з вибором репрезентативних, порівняльних, достовірних оціночних показників, обґрунтуванням їх нормативних значень і проведенням розрахунків індексів екологічної безпеки. Наведено результати апробації запропонованих методичних прийомів з висвітленням суб'єктивних і отриманих на основі кількісних показників, адаптованих до системи офіційної статистики України та Польщі об'єктивних оцінок екологічної складової якості життя в досліджуваних транскордонних субрегіонах – Жовківському, Сокальському, Яворівському районах Львівської області України та Любачівському, Перемишльському, Ярославському повітах Підкарпатського воєводства Польщі. Виявлено суттєві диспропорції не на користь вітчизняних субрегіонів у рівнях екологічної безпеки за результатами об'єктивної оцінки, що певною мірою згладжується при суб'єктивному оцінюванні через його залежність від специфіки ціннісних настанов і орієнтирів та екологічної обізнаності респондентів. Зроблено висновки щодо взаємодоповнюваності результатів суб'єктивного й об'єктивного оцінювання екологічної безпеки, високої оцінки респондентами важливості екологічної безпеки як складової якості життя, впливу асиметрії екологічної безпеки на результати її суб'єктивної оцінки, зокрема, стосовно пріоритетності захисту і збереження тих чи інших компонентів природного довкілля, націлених на вирішення цих завдань.

Бершеда Є. Р. Особистість ученого-економіста: згадуючи Володимира Кириловича Черняка / Є. Р. Бершеда // Економіка України. – 2021. – № 2. – С. 89-92.

18 січня 2021 р. пішов з життя відомий вчений-економіст, професор, доктор економічних наук, Народний депутат СРСР, Народний депутат України III і IV скликань Володимир Кирилович Черняк. Його ім'я беззаперечно можна назвати серед учених-економістів, доробком яких має всі підстави пишатися вітчизняна економічна наука.

Близько 30 років В.К. Черняк працював у провідній науковій установі країни – Інституті економіки Академії наук Української РСР, а згодом – Національній академії наук України. Економічні погляди В.К. Черняка формувались у «революційний» для радянської та української економічної науки період та під безпосереднім впливом таких потужних творців економічної теорії, як академік НАН України Ю.М. Пахомов і доктор економічних наук, професор В.П. Корнієнко.

Вчений, а згодом Народний депутат України В.К. Черняк був переконаним прихильником економічної та політичної свободи, інтеграції України до Європейського Союзу, а центром економічної політики вважав зростання платоспроможного попиту, розвиток підприємництва і малого бізнесу. Схильний до філософських узагальнень і водночас конкретних висновків і пропозицій, В.К. Черняк 1988 р. захистив докторську дисертацію з незвичною для тих часів назвою «Розвиток економіки як об'єкт пізнання та управління».

Економічні та політичні погляди Володимира Кириловича привели його до Народного Руху України, від якого він у 1989 р. на хвилі перебудови був обраний Народним депутатом СРСР. Згодом В.К. Черняк шукав і знаходив можливості для реалізації потенціалу своєї надзвичайно активної та обдарованої натури як Народний депутат України III і IV скликань.

З життя пішла масштабна, неординарна людина, дослідник за покликанням і практик. Саме він винайшов універсальну і дуже актуальну в сьогоднішній Україні формулу: «Патріотизм – це перш за все готовність сплачувати податки».